IMPROVING ADMINISTRATIVE LIABILITY FOR MINOR ADMINISTRATIVE OFFENSES

Okhunov Zafar Mamurjon

Annotation. Makolada Ўzbekiston Respublikasining mamuriy konunchiligida kam aҳamiyatli mamuriy ҳukukbuzarlik uchun zhavobgarlik nazarda tutilgan normasi tadqik ethylgan. Ushbu Normaning қўllanilish shartlari ҳamda bu borada olimlar fikri va khorizh tajribasi taҳlil қilinib, nazariy khulosalar va konuncilikka ўzgartish kiritish bўyicha taklif bayon ethylgan.

Калит сўзлар. Маъмурий жавобгарлик, кам аҳамиятли маъмурий ҳуқуқбузарлик, ижтимоий хавфлилик, кам аҳамиятли қилмиш, суд, маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги ишни кўриб чиқувчи орган (мансабдор шахс), огоҳлантириш.

Bugungi shiddat bilan ўzgarayetgan zamonda dunyo davlatlari katori Ўzbekistonda ҳam inson kadr-kimmatini ulughlash borasida bir kator ishlar amalga oshirilib kelinmokda. Zero, mamlakatimizda mustakillik yillarid amalga oshirilgan keng kўlamli isloqotlar milliy davlatchilik va sovereignty mustaqamlash, havfzizlik va ҳukuk-tartibotni, davlatimiz chegaralari dakhlsizligini, zhamiyatda konun ustuvorligini, inson ҳuқuk va erkinliklarini, millatlararo totuvlik va dinii bagrikenglik muҳitini ta'minlash uchun muҳim poidevor bўldi, halkimizning munosib ҳayot kechirishi, fuqarolarimisning bunyodkorlik saloqiyatini rўebga chikarish uchun zarur shart-sharoitlar yaratdi .[1]

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январь кунидаги “2022 – 2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида”ги ПФ-60-сон Фармонида мамлакатимизда адолат ва қонун устуворлиги тамойилларини тараққиётнинг энг асосий ва зарур шартига айлантиришнинг устувор вазифалардан бири этиб белгиланиши[2] қонунчилик соҳасида амалга оширилаётган ислоҳотларни янги босқичга олиб чиқиш учун туртки бўлди, десак муболаға бўлмайди.

Ҳозирги кунда мамлакатимизда маъмурий ҳуқуқбузарликлар учун жавобгарликни назарда тутувчи нормаларни тадқиқ қилиш жараёнида, уларнинг айримларини такомиллаштириш зарурати мавжуд эканлиги кўзга ташланади. Жумладан, Ўзбекистон Республикаси Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 21-моддасига мувофиқ, содир этилган маъмурий ҳуқуқбузарлик кам аҳамиятли бўлган тақдирда, суд ҳуқуқбузарни маъмурий жавобгарликдан озод этиб, уни огоҳлантириш билан кифояланиши мумкин. Бироқ қонун чиқарувчи “кам аҳамиятли” тушунчасига таъриф бермаган ва маъмурий ҳуқуқбузарликни “кам аҳамиятли” деб баҳолашни суд, тегишли орган ҳамда мансабдор шахслар зиммасига юклаган. Содир этилган маъмурий ҳуқуқбузарликни кам аҳамиятли деб ҳисоблашнинг аниқ чегараси белгилаб берилмаганлиги тегишли орган ёки мансабдор шахсларнинг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекси 21-моддасига доир ишларни кўриб чиқишда бир қанча тушунмовчиликлар келиб чиқишига сабаб бўлмоқда.

Sodia Eddie ethyleus of the national cylinder of the cylinder in the cylinder of the cylinderukububsgeryk sodiovascular ethnational annie esthroappy in the aesths. In The Watch Tower Publications Publications And the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, sodir etylgan maъmuriy ҳуқуқbuzarlik esa zhamyat manfaatlariga zarar etkazmasligi lozym. Masalan, ҳuқuқbuzarning chess, mulkiy ҳolaty, ҳуқуқbuzarlik oқibathlarini ykhtyery ravyshda bartaraf ethyshi, etkasilgan zararny қoplashi, frogrlanuvching bylan ўzaro yarashganligi ҳuқуқbuzarlikning kam aҳamyatlygins anglaatmaida. bundan kelib orқadiki sodir etylgan maъmury ҳuқuқbuzarlik maъmur қonunchyk bylan tartybga solingan izhtymoy munosabatlarga taҳdid solmaghan taқdirdagina kam aҳamiyatly deb baҳonishy lozym, deb ҳysoblaimiz.

[1] Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”pf-4947-son Farmoni, https://lex.uz/docs/3107036.
[2] "2022 -2026 yillarga mllarga mallangan Yangi Pharmaoni, тўғрисида https://lex.uz/docs/5841063.

Жиноят қонунчилигида ҳам қилмишнинг кам аҳамиятлилиги хусусида қоида мавжуд бўлиб, унга кўра гарчи Жиноят Кодексида жиноят сифатида назарда тутилган қилмишнинг аломатлари мавжуд бўлса-да, ўзининг кам аҳамиятлилиги туфайли ижтимоий хавфли бўлмаган ҳаракат ёки ҳаракатсизлик жиноят деб топилмайди.

Bu ўrinda M.H. Rustambayevning қuyidagi fikrini keltyrish ўrinli bўlady: "Қylmishing kam aҳamiyatly bўlysh қilmysh biror-bir ginoyatning barcha alomatlarig ega ekanligi, byrinchi navbatda shahsning aibdorligi wa ginoy ҳuқaқa қarshi ekanliginy byldirada, lekin bundai қilmyshning moҳyat tomoni ginoyat deb tang olish uchun ung қўyyladigan talablarga zhawob bermasliga, yaъni buzylyshi izhty my hawfly қilmysh deb қaraladigan chegaralardan tashқari ötada, bu esa uning jazolanyshyny istysno etada.

Ginoat tarkibining modius belgians жиҳатидан кам аҳамиятли y n'n gwneud deb tan olish yng Nghymru боғидан ўғирлаш). Bundai ymchwydd y nydai'n кўзғатилмайди, кўзғатилган ysys meddai Ysadassiga ҳолда 83-moddassining 2-10 mv tugatilishi lozim. "[3]

Демак исталган ғайриҳуқуқий қилмишни кам аҳамиятли деб баҳолаш учун, аввало унинг ижтимоий хавфлилик даражасини аниқлаш лозим. "Адабиётларда ҳуқуқбузарликларнинг ижтимоий хавфлилиги масаласи бўйича икки хил ёндашув мавжуд. Кўпгина ҳуқуқшунос олимлар, ҳуқуқбузарликларнинг барчаси ижтимоий хавфли, яъни ижтимоий хавфи юқори бўлган хатти-ҳаракатлар жиноят, ножўя хатти-ҳаракатлар эса кам аҳамиятли ҳуқуқбузарлик, деб кўрсатадилар. Баъзи ҳуқуқшунос олимларнинг фикрича, ҳуқуқбузарликлар ўртасида миқдорий даража (ижтимоий хавфнинг юқори ёки кам аҳамиятлилиги) эмас, балки аниқ сифат даражасида фарқлар мавжуд. "[4]

Cам аҳамиятли ҳуқуқбузарлик deganda, ҳуқуқбузарлик subaectining ҳуқуққа hiloff ҳаракати ёki ҳаракатсизлигида maumurius ҳуқуқбузарлик alomatlari mavjud bwalsa-yes, biro-sodir ethylgan ҳуқуқбузарликнинг characters, ҳуқуқбузарнинг yng Nghymru, ҳуқуқларга wedi ddiweddarach ҳимоя ethyladigan manfaatlarga jidai ziasamgan ҳолда kelib chichian zararning miridrydau odathine odirasi ҳолда kam аҳамиятли maumuriy ҳуқуқбузарлик tusiunillas.[5]

Юқоридаги олимлар фикрларини тадқиқ этган ҳолда кам аҳамиятли маъмурий ҳуқуқбузарликка фактик жиҳатдан маъмурий ҳуқуқбузарлик аломатларига эга бўлсада, содир этилган ҳуқуқбузарлик характери, ҳуқуқбузарнинг роли, зарар миқдори ва юзага келган оқибатнинг оғирлик даражасига кўра ижтимоий хавфлилик хусусияти жуда кам бўлган ҳаракат ёки ҳаракатсизлик, дея таъриф беришимиз мумкин.

Қonunchikka kўra, maъmuriy ҳuқuқbuzarlik kam aҳamyatly deb topilganda court ҳуқуқbuzarny maъmury zhabogarlikdan ozod ethib, una ogoҳlantyrish bilan kifoyalanishim mumkin. Agar maъmuriy ҳuқuқbuzarlik tўғrisidagi ishni kўrib chiқuvchi boshқa organ (mansabdor shahs) sodir etylgan maъmuriy ҳuқuқbuzarlikning kam aҳamyatlygi ҳaқida hulosaga kelsa, ish ҳuқuқbuzarny maъmury zhabobgarlikdan ozod қilish ҳaқidagi masalani ҳal ethish uchun MZhtKning 3081 -moddasida belgilangan tartybda sudga yuborada.

Н.Қўлдашевнинг фикрича, маъмурий ҳуқуқбузарлик кам аҳамиятли бўлган тақдирда орган, мансабдор шахс умуман огоҳлантириш билан кифояланиши мумкин, бу эса маъмурий жазо ҳисобланмайди.[6]

Бу ўринда эса олим фикри ва қонунчилик ўртасида номувофиқлик кузатилмоқда. Чунки, қонунга кўра, ҳуқуқбузарликнинг кам аҳамиятлилиги боис фақатгина суд жавобгарликдан озод этиш ҳуқуқига эга. Бироқ амалиётда ҳуқуқбузакрликни кам аҳамиятли деб ҳисоблаб, уни жавобгарликдан озод этиш ёки енгилроқ маъмурий жазо тайинлаш учун судга тақдимнома киритиш маълум вақт талаб қилиши сабабли деярли кам учрайди.

The insignificance of агар содир этилган маъмурий ҳуқуқбузарлик кам аҳамиятли бўлса, маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги ишни ҳал қилишга ваколатли судя, орган, мансабдор шахс маъмурий ҳуқуқбузарлик содир етган шахсни маъмурий жавобгарликдан озод қилиши ва оғзаки огоҳлантириш

---

[3] Ўzbekiston Respublikasi ginoyat ҳuқuқы courses. Besh tomly. Volume 1. Umumiy kism. Zhinoyat tўgrizida ta'limot. Darslick. M.Kh.Rustambayev, A.A.Otazhonov va boschk. T-2018. 314 – 315-бetlar.

[4] Маъмурий ҳukuk. Дарслик. I.A.Khamedov, Ў. Kh. Mukhamedov boszillalar. Thirldirilgan 4-1. T-2019. 193-bet

[5] Ўzbekiston Respublikasida maъmury zhaobgarlik: Maъruzalar courses. Ў.H.Muhamedov, N.T.Ismoyloin, D.D.Babaev va boshk. T-2015. 42- Bet.

[6] Mamuriy ҳukuk. Darslick. I.A.Khamedov, Ў. Kh. Mukhamedov va boshkalar. Тўлдирилган 4-нашр. T-2019. 192-bet.

билан чекланиши мумкин. [7] Бу нормадан кўриниб турибдики, маъмурий ҳуқуқбузарликларни кам аҳамиятли деб ҳисоблаб, уларни жавобгарликдан озод қилиш жараёни соддалаштирилган.
Mylyi қonunchygymyzdags bu boradagi қoidani takomillashtyrish zamon talabi ekanligi oydinlashmoқda. Shu boisdan, Ўzbekiston Respublikasy Maъmury zhaobgarlik tўғrisidagi codes 21-moddasins қuyidagi taҳrarda baon қilishni taklif ethamiz:
"Маъмурий ҳуқуқбузарлик аломатларига эга бўлсада, содир этилган ҳуқуқбузарлик характери, ҳуқуқбузарнинг роли, зарар миқдори ва юзага келган оқибатнинг оғирлик даражасига кўра ижтимоий хавфлилик хусусияти жуда кам бўлган ҳаракат ёки ҳаракатсизлик кам аҳамиятли деб ҳисобланиб, бундай ҳолда суд, маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги ишни кўриб чиқувчи бошқа орган (мансабдор шахс) ҳуқуқбузарни маъмурий жавобгарликдан озод этиб, уни огоҳлантириш билан кифояланиши мумкин. "
Ҳuқuқbuzarliklarny kam aҳamyatly deb baҳolash valar uchun zhaboblikny takomillastyrish, joiz bўlsa, ushbu zharayenny soddalastyrysh, nafaқat maъmuriy ҳuқuқbuzarliklarny kўrib orқuvchi organlar, beams fuқarolarning ҳam manfaatlari yўlida tashlangan қadam bўlyshi furbҳasiz. Bu esa fuқarolarning қ ҳurmat ruҳida tarbiyalanishlari uchun zarur omillardan biri blim ҳisoblanada.

[7] ttp://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34661/150796024f8c6369ca255f00a77ea433ef045cc5/